

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Tanpınar'ın Huzur Romanındaki Suat'ın, Dostoyevski'nin Bazı Kahramanları ile Karşılaştırılması: Bir Karakter Analizi

A Character Analysis: A Comparison of Suat in Tanpınar's Huzur and Some of Dostoevsky's Characters

Dzejlana JOHIC¹

Makale Bilgisi

¹ Doktora öğrencisi., İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı, İstanbul/Türkiye
ORCID: [0009-0004-9667-0902](https://orcid.org/0009-0004-9667-0902)

E-Mail:

dzejlanajohic@gmail.com

Sorumlu Yazar:
Dzejlana JOHIC

Ekim 2025

Cilt:5

Sayı: Türk Dünyası Özel Sayısı

DOI:

10.5281/zenodo.17477671

Citation:

Jojic, D. (2025). Tanpınar'ın Huzur Romanındaki Suat'ın, Dostoyevski'nin bazı kahramanları ile karşılaştırılması: Bir karakter analizi. GAB Akademi, 5(Türk Dünyası Özel Sayısı), 5-10

Öz

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur romanındaki Suat'ın yaşadığı duygusal ve entelektüel bunalım, onun toplumla ve kendisiyle kurduğu karmaşık ilişkiyi derinleştirirken, Tanpınar'ın insan ruhunun derinliklerine dair etkileyici izlenimler vermektedir. Suat'ın ruhsal dünyası, bireysel özgürlük, varoluşsal sorgulamalar ve Tanrı'ya dair inançsızlıkla şekillenir. Bu arayış, sadece kişisel bir bunalım değil, aynı zamanda Tanpınar'ın çağının ve toplumunun derin bir eleştirisidir. Benzer şekilde, Dostoyevski'nin eserlerindeki kahramanlar—Yeraltı Adamı, Raskolnikov, Svidrigaylov, Stavrogin, Kirilov, İvan Karamazov gibi—sıklıkla özgürlük arayışına, inançsızlığa ve içsel bunalımlara odaklanırlar. Dostoyevski'nin kahramanları, genellikle Tanrı'nın varlığını sorgular ve nihayetinde inançsızlıkları, onları içsel boşluklarla yüzleştirir. Bu nihilizm, onları hayatta anlam arayışına, toplumsal düzene çatismaya ve sonrasında, bazen intihar gibi yıkıcı sonuçlara yönlendirir. Bu makale, Suat'ı, özellikle Dostoyevski'nin eserlerindeki benzer karakterlerle karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Dostoyevski'nin kahramanları—Yeraltı Adamı, Raskolnikov, Svidrigaylov, Stavrogin, Kirilov, İvan Karamazov gibi—insanın varoluşsal bunalımını, ahlaki sorgulamalarını ve toplumla çatışmalarını derinlemesine keşfeder. Bu karşılaştırma, hem Türk hem de Rus edebiyatındaki insan doğasına dair ortak bir anlayışa ışık tutmayı hedefler. Tanpınar'ın Huzur romanındaki Suat ile Dostoyevski'nin kahramanları arasındaki paralellikler, bu karakterlerin sahip oldukları derin varoluşsal krizlere ve toplumla olan ilişkilerinin bozulmasına dayanır. Hem Tanpınar hem de Dostoyevski, insanın özgürlüğünü ve bireysel iradesini sorgularken, Tanrı'ya olan inancın ve hayatın anlamının yokluğunun insan ruhu üzerindeki etkilerini ele alır. Bu makalede, Tanpınar'ın Huzur romanındaki Suat karakterinin, Dostoyevski'nin benzer kahramanlarıyla karşılaştırılması yoluyla, insan özgürlüğü, Tanrı'ya inanç, toplumsal sistemlere karşı başkaldırı ve intihar temalarının nasıl iç içe geçtiği incelenecektir. Hem Türk hem de Rus edebiyatındaki bu kahramanlar, insan doğasının karanlık yönlerini ve bireyin özgürlük arayışını ortaya koyarak, edebiyatın evrensel bir dil aracılığıyla insan ruhunu anlamamıza yardımcı olurlar. Bu çalışmada, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur romanındaki Suat karakteri ile Dostoyevski'nin başlıca kahramanları arasında karşılaştırmalı bir çözümleme yapılmış; bu süreçte karşılaştırmalı edebiyat yöntemiyle birlikte, karakterlerin içsel dünyalarının çözümünde hermeneutik ve psikanalitik yaklaşımlardan da yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular, her iki yazarın karakterlerinde özgürlük arayışı, varoluşsal sorgulama, toplumsal düzene başkaldırı, nihilizm ve intihar temalarının belirgin biçimde örtüştüğünü, dolayısıyla Türk ve Rus edebiyatında insan ruhunun evrensel bunalımlarına dair ortak bir anlatı zemini bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tanpınar, Huzur, Dostoyevski, Varoluşsal bunalım, Yabancılaşma, İntihar..

Abstract

The emotional and intellectual turmoil experienced by Suat in Ahmet Hamdi Tanpınar's novel Huzur deepens her complex relationship with both society and herself, offering striking insights into the depths of the human soul. Suat's inner world is shaped by individual freedom, existential questioning, and a lack of belief in God. This quest is not merely a personal crisis, but also a profound critique of Tanpınar's era and society. Similarly, the protagonists in Dostoevsky's works—such as the Underground Man, Raskolnikov, Svidrigaylov, Stavrogin, Kirilov, and Ivan Karamazov—often focus on the pursuit of freedom, disbelief, and inner turmoil. Dostoevsky's characters frequently question the existence of God, and their lack of faith ultimately confronts them with an inner void. This nihilism drives them in search of meaning in life, into conflict with social order, and sometimes toward destructive outcomes, such as suicide. This article aims to compare Suat, particularly with similar characters from Dostoevsky's works. Dostoevsky's protagonists—such as the Underground Man, Raskolnikov, Svidrigaylov, Stavrogin, Kirilov, and Ivan Karamazov—deeply explore existential crises, moral questioning, and conflicts with society. This comparison seeks to shed light on a shared understanding of human nature in both Turkish and Russian literature. The parallels between Suat in Tanpınar's Huzur and Dostoevsky's characters lie in their profound existential crises and their deteriorating relationships with society. Both Tanpınar and Dostoevsky question human freedom and individual will, while addressing the impact of the absence of faith in God and the meaning of life on the human soul. This article will examine how themes of human freedom, belief in God, rebellion against societal systems, and suicide are intertwined through a comparison between Suat in Tanpınar's Huzur and Dostoevsky's comparable characters. These protagonists in both Turkish and Russian literature reveal the dark aspects of human nature and the quest for individual freedom, helping us to understand the human soul through the universal language of literature. In this study, a comparative analysis was conducted between the character Suat from Ahmet Hamdi Tanpınar's novel Huzur and the main protagonists of Dostoevsky; in this process, alongside the comparative literature method, hermeneutic and psychoanalytic approaches were also employed to examine the inner worlds of the characters. The findings reveal that themes such as the quest for freedom, existential questioning, rebellion against social order, nihilism, and suicide significantly overlap in the characters of both authors, thereby indicating a shared narrative ground in Turkish and Russian literature regarding the universal crises of the human soul.

Keywords: Tanpınar, Huzur, Dostoyevsky, Existential Crisis, Alienation, Suicide..

1. Giriş

Ahmet Hamdi Tanpınar ve Fyodor Dostoyevski, modern edebiyatın önemli yazarları olup, eserleriyle edebî dünyada derin izler bırakmışlardır. Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanı, modern ve geleneksel yaşam arasında gidip gelen dört ana karakterin huzursuzluk hikayesini işlemekte ve özellikle Suat karakteriyle dikkat çekmektedir. Suat, karanlık bir kişiliğe sahip olup, Dostoyevski'nin "kaçan" kahramanlarına benzer özelliklere sahiptir. Bu eser, karakterlerin içsel çatışmalarını ve tarihsel bağlamda İstanbul'u özgün bir şekilde betimlemektedir. Dostoyevski'nin eserlerinde görülen psikolojik derinlik ve karakter çözümlenmeleri, Tanpınar'ın kahramanlarında da kendini gösterir; Suat, çevresindekiler tarafından garip ve anlaşılabilir biri olarak kabul edilse de tıpkı bazı Dostoyevski'nin karakterleri gibi, içsel dengeyi ve anlamı arayan, karmaşık bir figürdür.

Tanpınar, sadece Türk edebiyatı değil, dünya edebiyatının önemli yazarlara ve eserlere büyük hayranlık duyan bir yazardır ve Dostoyevski, bu yazarlar arasında yer almaktadır. Tanpınar ile Dostoyevski arasındaki bağlantı, Fethi Naci, Mehmet Kaplan, Berna Moran, Murat Belge, Ürün Şen Sönmez ve Nurdan Gürbilek gibi pek çok Türk edebiyat eleştirmeni tarafından vurgulanmıştır.¹

Tanpınar'ın *Huzur* romanındaki Suat, Dostoyevski'nin kahramanlarına benzer karanlık duygular yaşamaktadır. Bu benzerlik, yalnızlık, iç çatışma ve hayata yabancılaşma gibi temalarla ortaya çıkmaktadır. Tanpınar'ın Suat'ı, çevresindeki insanlarla sürekli çatışma halinde olup, hayat, Tanrı ve dünya hakkındaki görüşlerini dile getirirken intihar gibi karanlık bir özelliğe de sahiptir. Mehmet Kaplan, Suat'ın karakterini değerlendirirken, "Suat'ın hayattan ziyade Dostoyevski'nin romanlarından geldiğine kaniim" diyerek, Suat'ın doğrudan bir yaşam deneyiminden değil, Dostoyevski'nin karakterlerinden ilham aldığı ifade etmektedir. Bu benzerlikler, Tanpınar'ın Dostoyevski'nin karakterlerini, içsel çatışmalarını ve karanlık yönlerini derinlemesine inceleyen üslubunu nasıl benimsediğini ortaya koymaktadır."²

Bu çalışmada, Tanpınar'ın *Huzur* romanındaki Suat karakteri ile Dostoyevski'nin en tanınmış kahramanları arasında karşılaştırmalı bir inceleme yapılmaktadır. Analiz için seçilen Dostoyevski karakterleri, *Yeraltı Nottarı*'ndaki Yeraltı Adamı, *Suç ve Ceza*'daki Raskolnikov, Svidrigaylov, Marmeladov, *Ecinniler*'deki Stavrogin ve *Karamazov Kardeşler*'deki İvan Karamazov ve Smerdyakov'dur. Bu karakterler, Dostoyevski'nin en önemli eserlerinden çıkan figürler olup, her biri derin psikolojik çözümlenmelerle dikkat çeker. Tanpınar'ın Suat karakteri, bu kahramanlarla benzer şekilde karanlık yönler ve içsel çatışmalarla şekillenen bir figürdür. Bu karşılaştırma, Tanpınar'ın karakter derinliği ve Dostoyevski'nin etki alanındaki temalarla ilişkili önemli gözlemler sunarak, her iki yazarın eserlerinin benzer psikolojik yapıları nasıl yansıttığını incelemektedir.

2. Huzur Romanında Suat Karakterinin Kısa Bir Analizi

Tanpınar'ın *Huzur* romanının dört ana karakterinden biri olan Suat, karanlık ve karmaşık bir kişiliğe sahiptir. Romanın üçüncü bölümünde odaklanılan Suat, sadece bu bölümle sınırlı kalmaz; diğer bölümlerde anlatılan karakterlerle olan ilişkileri de onun içsel çatışmalarını ortaya koyar. Suat, ilk kez tanıtıldığında "katil" ve "müntehir" gibi etiketlerle tasvir edilir ve bu da onun derin psikolojik çatışmasını ve varoluşsal boşluğunu yansıtır.

-Suat adında biri. Garip bir adam. Sanatoryumda imiş!

-Ata benziyor...

...

-Galiba biraz da yamyam!

-Hayır, sadece katil, yahut telaşlı katil, yani müntehir! (*Huzur*, s. 95)

Suat'ın kararsız, yabancılaşmış ve içsel izolasyona girmiş bir karakter olduğunu görmek mümkündür. O yalnızca çevresiyle değil, ailesi, arkadaşları ve Tanrı'yla da çatışma içindedir. Bu, Suat'ın içsel dünya ile dış dünyayı ayırt etme gücünü kaybetmesine yol açar ve intihara kadar varan bir süreci başlatır. Suat, "*Bir tanesinin hayatını yirmi dört saat yaşa!*" (*Huzur*, s. 311) diyerek Tanrı'nın adaletine karşı derin bir öfke besler.

Suat'ın yabancılaşması yalnızca dışsal ilişkilerle sınırlı değildir; içsel çatışmalar da onu sürükler. Özellikle, Nuran'a yazdığı mektuplar, onun manipülatif, narsist bir yönünü gösterir: "Yalnız sen beni iyi edebilirsin!" (*Huzur*, s. 232), "Sana muhtacım... Sensiz harap olacağım... Hayatımda birçok şeyleri denedim. Fakat yanımda sen olmadığın için... Bugün işte bir sıfırım." (*Huzur*, s. 233). Suat, her şeyde anlamsızlık gören ve hiçbir şeyin kutsal

¹ Kaan Kurt, "Bizde Roman'ı Tamamlayan Kötülük: *Huzur*'da Dostoyevski", *Yeni Türk Edebiyatı*, Sayı 22, 2020, s. 130.

² Mehmet Kaplan, "Bir Şairin Romanı: *Huzur*", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 12, 2012, s. 37-38.

olmadığı nihilizmin bir temsilcisi olsa bu mektup aracılığıyla tek bir dileği ve umudu olduğunu gösterir – o da Nuran'dır.

Aynı zamanda, Suat'ın empati eksikliği, onu başkalarına zarar vermeye eğilimli hale getirir. Suat'ın Tanrı'yla ilgili soruları, onun varoluşsal boşlukla mücadelesini gözler önüne serer. Tanrı'ya inanmadığını açıkça belirten Suat, "Benim için Allah ölmüştür" (*Huzur*, s. 312) diyerek nihilizme ve özgürlük arzusuna doğru ilerler. İhsan'a verdiği yanıtta ise "Bilmiyorum, hür olmak istiyorum" (*Huzur*, s. 313) diyerek, hürriyetin gerçekte bir boşlukla ve korkunç bir ölümlle sonuçlanacağını ifade eder.

Romanın sonunda Suat, varlığının başkalarına yük olduğunu ve yaşamının bir anlamı olmadığını düşünerek intihara karar verir. Suat'ın nihai çöküşü, "Biraz geç olsa bile behemehal gitmeliyim" (*Huzur*, s. 313) sözleriyle son bulur. Suat'ın bu kararına götüren süreç, Tanpınar'ın karanlık bir karakterin psikolojik çözümlemesiyle sunulmuş olup, Suat'ın yalnızca kendisini değil, çevresini de tahrip etme yolunda bir adım atmasını izleriz. Bu noktada, Viktor Frankl'ın "İnsanlar yaşamın anlamını kayb ettiklerinde, genellikle geçmişte yaşamaya başlarlar"³ düşüncesi, Suat'ın geçmişe dönme eğilimlerini ve intihara sürüklenen varoluşsal krizini anlamamıza yardımcı olur.

3. Dostoyevski Karakterlerinin Işığında Suat: Psikolojik ve Tematik Bir Karşılaştırmalı Analiz

Dostoyevski'nin karakterleri, sürekli zihinlerinde dolaşan karmaşık sorularla mücadele eden, karanlık ruh halleri içinde bireylerdir. Bu sorular, genellikle ahlaki değerler, yaşamın anlamı, Tanrı'nın varlığı ve kötülük gibi temel varoluşsal meselelere dair olur. Dostoyevski'nin kahramanları, çevreleriyle ve çoğu zaman kendileriyle de çatışma içindedir. Toplumdan yabancılaşmış, kendi iç dünyalarına hapsolmuş bu karakterler, varoluşsal bir boşluk içinde sürüklenir. Bu yazıda, Dostoyevski'nin bazı kahramanlarını inceleyecek ve bu karakterlerin Tanpınar'ın *Huzur* romanındaki başkahramanı Suat ile nasıl benzerlikler taşıdığını karşılaştırılmaktadır.

Suat'ın karakteri ile Dostoyevski'nin kahramanları arasında, özellikle ailevi ilişkiler bağlamında ortak özellikler söz konusu olduğunda, bu kahramanların ailelerine ve sorumluluklarına karşı nasıl davrandıklarında dair bir paralellik olduğu açıktır. Suat, tıpkı birçok Dostoyevski kahramanı gibi, ailesiyle son derece sorunlu ilişkilere sahiptir (Marmeladov, Fyodor Karamazov) ve bu aile sıklıkla göz ardı edilmekte ya da tamamen anlatıdan çıkarılmaktadır (Yeraltı Adamı, Kirilov).

Suat'ın ailesi, eşi ve kızı, oldukça olumsuz bir ışık altında sunulmaktadır. O, sorumsuz bir baba ve sadakatsiz bir eş olarak tasvir edilmektedir; bu da onu, alkol gibi tutkulara tamamen teslim olmuş olan Marmeladov ile, çocuklarıyla olan ilişkisine kayıtsız ve ilgisiz olan Fyodor Karamazov'la ilişkilendirir. Suat, tıpkı bu kahramanlar gibi, ailesini düşük tutkulara, ister alkol, isterse yalnızca bencillik ve ilgisizlik gibi duygusal yetersizliklere terk etmektedir.

Marmeladov gibi, Suat da sorumluluk almaktan acizdir ve yaptığı eylemlerin bedelini ödemek zorunda kalan yakınlarına büyük acılar yaşatmaktadır. Fyodor Karamazov ile olan benzerliği ise, her üç karakterin de tutkularının ve kişisel zaaflarının peşinden gitmeleri ve bu süreçte ailelerine verdikleri zararın farkında olmamalarıdır.

Suat, tıpkı Dostoyevski kahramanları gibi, arzuları ile sorumlulukları arasında derin bir içsel çatışma yaşamaktadır. Bir baba olarak sorumsuzluk ve bir eş olarak sadakatsizlik gibi davranışlar, onu trajedinin merkezine yerleştirir, çünkü ailesine olan ilişkisi tamamen bozulmuş ve yok olmuştur. Marmeladov ve Fyodor Karamazov'un sembolize ettiği ahlaksızlık ve bencillik gibi, Suat da kişisel zaaflarına çekilerek ailesine derin izler bırakan bir karakter olarak ortaya çıkmaktadır.

Benlik algısı söz konusu olduğunda, Suat ile Dostoyevski'nin bazı karakterleri arasında önemli bir benzerlik bulunmaktadır: Karakterlerde kendi eksikliklerini ve zayıf yönlerini net bir şekilde fark eder ve bunları reddetmezler. Suat, hayatındaki başarısızlıklarla, bir baba ve koca olarak yetersizlikleriyle yüzleşen bir karakter olarak, bu zayıflıkları gizlemeye ya da inkâr etmeye çalışmaz. Hatalarını kabul eder, ancak büyük ölçüde değişim için gerekli sorumlulukları alacak kapasiteye sahip değildir. Suat kendisini şu şekilde ifade eder:

Ben sefil, maddi, ayyaş, vazifesinden kaçan bir adamım. Benim ömrüm biçare bir israftır. Su gibi akıyorum. Hastayım, içki içiyorum; evlat babasıyım, yüzlerini görmek istemiyorum. Kendi hayatımı bir tarafa bırakmışım, her an başka bir insanın derisinde yaşıyorum. Bir hırsız, bir katil, bacağına sürükleyerek yürüyen bir zavallı, hepsi, her gördüğüm canlı mahluk, benim için ayrı ayrı davetler oluyor. Beni çağırıyorlar. Hepsinin peşlerinden koşuyorum. (*Huzur*, s. 309)

Benzer şekilde, "Yeraltı Adamı" da, tamamen kendi karanlık ve olumsuz yönlerinin farkındadır. Kendini kandırmaz, aksine içsel mücadelesi ve derin bir depresyon ile çaresizlik hissiyle yüzleşir. Kötü yönlerini görür ve kabul eder, ancak onları aşacak güce sahip olmadığı için paralize olmuştur. Yeraltı Adamı, kendisi için şu şekilde ifade eder:

Ben hasta bir adamım... Kötü bir adamım. Suratsız bir adamım ben. Galiba karacığ erimden zorum var. Doğrusu hastalığının ne olduğunu da farkında değilim ya, hatta neremin ağrıdığını bile iyice bilemiyorum." ...

³ Frankl, Viktor E, *İnsanın Anlam Arayışı*, 3.bs., İstanbul, Okyanus Yayınları, 2009, s. 9.

“Belki yirmi yıldır bu haldeyim. Kırk yaşına geldim. Eskiden çalışırdım, şimdi iş bıraktım. Fena bir memurdum. Kabaydım; kaba olmaktan zevk alırdım. (*Yeraltından Notlar*, s. 3)

Her iki karakter de, dışsal dünyalarıyla değil, daha çok içsel dünyalarıyla meşgul olan ve bu dünyayla sürekli bir çatışma halinde olan figürlerdir. Hem Suat hem de Yeraltı Adamı, kendi zayıflıklarını ve yetersizliklerini net bir şekilde kabul etmelerine rağmen, bu durumu değiştirmek ya da onlardan kurtulmak için adım atmazlar. Bu da onları, trajik bir şekilde, kendi içsel bozukluklarıyla baş başa bırakır.

Yabancılaşma, gerçekten de Suat ile Dostoyevski'nin kahramanları arasında en belirgin ortak özelliklerden biridir. Söz konusu yabancılaşma, hem dış çevreye hem de karakterin içsel benliğine yönelmiş çok katmanlı bir kopuş şeklinde kendini göstermektedir.

Suat ve Dostoyevski'nin kahramanları arasında belirgin bir yabancılaşma teması bulunur. Suat, çevresine ve özellikle ailesine karşı duygusal bir mesafe yaratır. Ailesiyle ve çevresiyle olan ilişkileri soğuk ve mesafelidir, duygusal bağ kurmakta zorlanır ve sorumluluklarını reddeder. Benzer şekilde, Dostoyevski'nin Yeraltı Adamı karakteri de topluma ve kendisine yabancılaşmış, karanlık bir iç dünyaya çekilmiştir. Yeraltı Adamı, "Kendimi daima etrafımdakilerin hepsinden akıllı sayar... kimseye doğruca bakamaz, hep bakışlarımı kaçırdım." (*Yeraltından Notlar*, s. 9) diyerek, toplumdan ve kendisinden tamamen yabancılaştığını belirtir. Bu yabancılaşma, her iki karakterin de içsel boşluk ve huzursuzluk içinde varlıklarını sürdürmelerine yol açar.

Yabancılaşma, sadece dış dünyaya karşı değil, aynı zamanda içsel dünyaya da yansır. Suat'ın iç huzursuzluğu, onu hem kendisinden hem de çevresindekilere uzaklaştırır: "Suat çok sevebilir, veya ondan nefret edilirdi. Fakat ona acınamazdı. Huzursuzluğu insan kalbini ona kapamıştı." (*Huzur*, s. 307). Yeraltı Adamı da benzer şekilde, hayatındaki zorlukları ve başarısızlıkları, başkalarıyla anlamlı bir bağ kuramama nedeni olarak görür: "Bir ailenin hayatı ne kadar kötü gitse, gene de ana baba insana düşman, yabancı olmaz... Ben ailesiz büyüdüm; belki de ondan böyle... duygusuz oldum." (*Yeraltından Notlar*, s. 102). Bu karakterler, hem Tanrı'ya hem de topluma karşı duydukları yabancılaşmayı, içsel trajedilerinin merkezine yerleştirirler. Yabancılaşma, onların varoluşsal boşluklarını daha da derinleştirir, onları kendileri ve çevreleriyle olan bağlarından koparır.

Suat, tıpkı Dostoyevski'nin birçok kahramanı gibi, Tanrı'ya karşı derin bir yabancılaşma içindedir. Bu yabancılaşma, onun inanç yoluyla huzur ve anlam arayışının boşuna olmasında kendini gösterir. Suat, Tanrı'ya yönelik bir yakınlık veya cevap bulamaması onun içsel huzursuzluğunu daha da derinlemesine sebebiyet verir. Aynı şekilde, Ivan Karamazov da Tanrı'nın adaleti ve acıya karşı duyduğu şüpheler nedeniyle manevi bir yabancılaşma yaşar. Ivan, Tanrı'nın varlığını ve ahlaki vicdanını barıştırmayı başaramaz, bu da onu manevi bir krizle yüzleştirir. Dostoyevski'nin diğer bir karakteri Raskolnikov da benzer şekilde, yaşadığı cinayet sonrası derin bir yabancılaşma içine düşer. Bu yabancılaşma, onun çevresinden, ailesinden ve toplumsal ilişkilerden tamamen kopmasına neden olur. Raskolnikov, "Annem, kız kardeşim nasıl severdim onları! Şimdi neden onlardan nefret ediyorum? Evet, onlardan nefret ediyorum" (*Suç ve Ceza*, s. 342) diyerek içsel çelişkilerini ve yabancılaşmasını dile getirir.

Raskolnikov'un yabancılaşması, sadece duygusal bağlardan değil, toplumsal ilişkilerden de uzaklaşmasına yol açar. Kendini dış dünyadan soyutlayarak, "O kadar içine kapanmış ve herkesten uzaklaşmıştı ki... herhangi biriyle karşılaşmaktan da korkuyordu" (*Suç ve Ceza*, s. 14) şeklinde bir içsel izolasyon yaşar. Yoksulluk ve suçluluk duygusuyla, tüm toplumsal bağlardan kopar. Bu yalnızlık, "Onu da kimse sevmiyor ve herkes kaçmıyordu ondan... Nefret etmeye başlamışlardı" (*Suç ve Ceza*, s. 676) gibi bir dışlanmışlık duygusuyla pekişir. Raskolnikov'un yaşadığı yabancılaşma, sadece Tanrı'ya değil, tüm topluma karşı duyduğu uzaklıkla derinleşir ve onu trajik bir içsel boşluğa sürükler.

Suat'ın, tıpkı Dostoyevski'nin kahramanları gibi, Tanrı'ya ve inanca karşı duyduğu yabancılaşma, onun nihilist bir karakter olarak Tanrı'nın varlığını reddetmesinde kendini gösterir. Suat, özgürlüğünü tadabilmek için Tanrı'ya kabul etmez ve "Benim için Allah ölmüştür. Ben hürriyetimi tadıyorum. Ben Allah'ı kendimde öldürdüm" (*Huzur*, s. 312) diyerek Tanrı ile olan bağını koparır. Tanrı'ya olan bu karşıtlık, ona göre özgürlüğü elde etmenin bir yoludur; çünkü Tanrı'nın varlığı, ona göre insanı sorgulama ve hesap sorma sorumluluğu yükler. Aynı şekilde, Dostoyevski'nin karakterlerinden Ivan Karamazov, Tanrı'nın varlığını reddeder ve Tanrı'nın acılara çözüm getirmemesi nedeniyle ona olan inancını kaybeder. Ivan, "Tanrı var mı, yok mu?" sorusuna, "Son bir kez söylüyorum: Yok." (*Karamazov Kardeşler*, s. 175.) diyerek Tanrı'nın varlığını sorgular ve acıların kaynağını insanın doğasında arar.

Suat ve Dostoyevski'nin diğer karakterlerinde ortak bir nokta, Tanrı'ya reddetmelerinin ardından özgürlüğe ulaşma arzusudur. Suat, Tanrı'ya inanmadığı için kendini özgür hisseder, ancak bu özgürlük, bir anlamda Tanrı'yla bağını koparmış ve nihai bir boşluk içinde kalmış bir varlık olarak belirir. Kirilov da Suat gibi Tanrı'ya reddeder ve Nietzsche'nin "yeni insan" anlayışına yaklaşır; ona göre, insan acı ve korkuyu alt eden bir varlık olmalı ve böylece Tanrı'nın yerine geçmelidir: "Acıyı ve korkuyu kim alt ederse o Tanrı olacak" (*Ecinniler*, s. 143). Bu özgürlük arayışı, Tanrı'nın yokluğunda insanın kendi varlığını ve değerini yeniden inşa etme çabası olarak görülür.

Dostoyevski'nin kahramanları, Tanrı'nın varlığını sorgulayan ve reddeden bir diğer önemli figür ise Raskolnikov'dur. Raskolnikov, işlediği cinayetin ardından hem Tanrı'ya hem de topluma yabancılaşır. O, Tanrı'nın ve insanların adaletine duyduğu şüpheyle, "Zaruri işlerini tümünden bırakmıştı... en iyisi bir kedi gibi merdivenlerden süzülüp gitmek" (*Suç ve Ceza*, s. 14) diyerek toplumdan ve kendisinden soyutlanır. Raskolnikov'un Tanrı'ya olan inancını yitirmesi, ona özgürlüğü getirmek yerine derin bir yalnızlık ve içsel boşluk yaratır. Bu yabancılaşma, Tanrı ve toplumla olan bağlarını kopararak varoluşsal bir boşluğa sürükler.

İntihar teması, Suat ve Dostoyevski'nin bazı kahramanları arasında ortak bir bağ noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Her iki karakter de yaşamın anlamını kaybetmiş ve Tanrı'ya olan inançlarını yitirmiş bireylerdir. Durkheim, intiharın farklı türlerinin kişinin tipine göre değiştiğini vurgular ve bu çeşitliliği "tek bir intihar"ın olmadığını belirtir.⁴ Suat ve Dostoyevski'nin karakterlerinde intihar, içsel bir kriz ve yabancılaşmanın sonucu olarak, acıdan bir çıkış yolu arayışıdır. Bu karakterler, Tanrı ve toplumsal değerler karşısında bir isyan duygusu taşır, bu da onları intihara sürükleyen en temel motivasyonlardan biridir.

Suat, mutsuz, depresif ve yabancılaşmış bir karakter olup, hayatın anlamını kaybetmiş ve başkalarının mutluluğuna sevinemez bir durumdadır. Boşanma aşamasında olan Suat, öfke ve umutsuzlukla çevresindeki insanları etkilediği inancıyla birlikte intiharı özgürlüğe bir kaçış ve Tanrı ile geleneksel değerlere karşı bir başkaldırı olarak görür. Dostoyevski'nin eserlerinde de benzer bir tema işlenir; burada intihar, içsel çatışmalar, anlam kaybı ve inançsızlıkla bağlantılı bir çıkış yolu olarak, Tanrı ve topluma karşı bir isyan biçiminde ortaya çıkar. Dostoyevski'nin romanlarında, intihar genellikle bir kurtuluş arayışı ve Tanrı'ya karşı bir isyan olarak tasvir edilir. Bu bağlamda, Suat ve Dostoyevski karakterleri, içsel boşluk ve anlam kaybı içinde, yalnızlık ve umutsuzlukla mücadele eden bireyler olarak karşımıza çıkar.

Dostoyevski'nin romanlarında intihar teması, mutsuzluk, depresyon ve yaşamın anlamını kaybetmiş bireylerin psikolojik durumlarını yansıtır. Engin Geçtan, intihar edenlerin genellikle depresyon yaşayan, hayatla mücadeleyi kaybetmiş ve anlam arayışındaki kişiler olduğunu belirtir: "İntihar oranı, evli bireylere kıyasla boşanmış ve evlenmemiş kişilerde daha yüksek olup, dini inancı olanlara göre ateistlerde daha fazla gözlemlenmektedir."⁵ Bu bağlamda, Suat, Svidrigaylov, Smerdyakov, Kirilov ve Stavrogin gibi karakterler, boşanmış, evli olmayan ve mutsuz bireyler olarak, Tanrı ile çatışma halindedirler, anlam arayışları ise onları intihara sürükler.

Suat, yaşamını belirleyebilecek tüm kurallardan yorulmuş ve Nietzsche'nin "Tanrı ölüdür" anlayışını benimsemiş, Tanrı'ya kendinde öldürerek özgürlüğünü kazandığını düşünmüştür (H., s. 312). Benzer şekilde, Kirilov da intiharı, özgürlüğüne ve iradesine sahip çıkma olarak görür, "Yaşamakla yaşamamak arasında hiçbir fark kalmadığında özgürlüğüne kavuşur insan" (E., s. 143) diyerek intiharı bir özgürlük ilanı olarak kabul eder. Dostoyevski'nin karakterlerinde zekâ ve irade, çoğunlukla yıkıcı sonuçlar doğurur; André Gide'in belirttiği gibi, "En tehlikeli karakterler, en aydın olanlardır" (Gide, 117), bu da Suat, Svidrigaylov ve diğerlerinin trajik sonlarını açıklayan önemli bir unsurdur.

İntihar etmeden önce, Suat sanki intihar edeceğini, yani bir yere gitmesi gerektiğini, hatta acele etmesi gerektiğini ima eder. 'Kusura bakma, Macide... ben acele etmeğe mecburum. Sonra, acele etmek, diye bir daha tekrarladı. Vakti olmayanlar acele ederler... Herkes kendi zamanının şuuruyla doğar. Benim işim aceledir.' (*Huzur*, s. 298). 'Lütfen bir kadeh daha... Tren yakında kalkıyor. İşin fenası nedir biliyor musunuz? Tam hareket zamanının bilmemek; hep bugün, yarın diye düşünmek. Ve böylece bu havadan gelen zamanı en manasız şekilde harcamak!' (*Huzur*, s. 298). 'Biraz geç olsa bile behemehal gitmeliyim' diyerek veda eder. (*Huzur*, s. 313)."

Svidrigaylov da aynı şekilde gitmesi gerektiğini ve bir şekilde bir yere gitmesi gerektiğini, Amerika'ya gitmesini söyler. 'Kardeşim, ben yabancı topraklara gidiyorum.' aslında bir anlamda kaçış arzusunun ve bu dünyadan uzaklaşma isteğinin sembolik bir ifadesidir. 'Biri sorarsa, Amerika'ya gitti dersin,' (*Suç ve Ceza*, 636)

Suat, tıpkı Smerdyakov ve Stavrogin gibi intiharını asılarak gerçekleştirir, oysa Svidrigaylov ve Kirilov bunu tabancayla yapar. İntihar yöntemleri farklı olsa da, Suat da Smerdyakov ve Stavrogin gibi bir mektup bırakarak intihar eder.

Sonuç

Suat, Tanpınar'ın *Huzur* romanında varoluşsal bir boşluk ve içsel çatışmalarla yüzleşen, nihayetinde intihara sürüklenen bir karakter olarak karşımıza çıkar. Tanrı'yla olan çatışması, nihilizme olan yatkınlığı ve özgürlük arayışı, onun içsel dünyasındaki karmaşıklığı ve yabancılaşmayı derinleştirir. Suat'ın bu trajik yolculuğu, Viktor Frankl'ın yaşamın anlamını kaybetme ve geçmişe dönme eğilimiyle açıklanabilir, böylece karakterin ruhsal çöküşü daha da belirginleşir.

Suat, Tanpınar'ın *Huzur* romanında, Dostoyevski'nin karakterleriyle benzer bir varoluşsal kriz ve yabancılaşma içindedir. Tanrı'ya karşı duyduğu öfke ve özgürlük arayışı onu nihai bir intihara sürükler. Hem Suat hem de

⁴ E., Durkheim. *İntihar*. İstanbul, Pozitif Yayınları, 2013, s. 4.

⁵ E., Geçtan. *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar*. 13.bs. İstanbul, Remzi Kitabevi, 1997, s. 165.

Dostoyevski'nin kahramanları, Tanrı'yla olan bağlarını koparıp, içsel boşluklarıyla baş başa kaldıklarında trajik bir yalnızlık ve anlam kaybı yaşarlar. Bu karakterlerin psikolojik çözümlenmeleri, intiharın bir özgürlük arayışı olarak görüldüğü, ancak aynı zamanda varoluşsal bir boşluğa sürükleyen bir çıkmaz olduğunu gösterir.

7. Araştırmacıların Katkıları

Bu çalışmanın kavramsal çerçevesi, literatür taraması, metin analizi ve karşılaştırmalı çözümlenme süreci tamamen araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Metinlerin seçimi ve alıntılarının analizi, araştırmacının bütünlüğünü sağlamak amacıyla titizlikle gerçekleştirilmiştir.

7.1. Araştırmacıların Katkı Oranları:

Çalışmanın tüm aşamaları araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Verilerin toplanması, analiz edilmesi, yorumlanması ve sonuçların yazımı sürecinin tamamı araştırmacının sorumluluğundadır. Katkı oranı %100'dür.

7.2. Çatışma

Araştırmacı, bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışmasının bulunmadığını beyan eder.

Kaynakça

- Adler, A. (1979). *İnsanı tanıma sanatı* (Ş. Başar, Çev.). Dergâh Yayınları.
- Barret, W. (2016). *İrrasyonel insan* (S. Özer, Çev., 2. bs.). Hece Yayınları.
- Bataille, G. (2004). *Edebiyat ve kötülük* (A. Sönmezay, Çev., 2. bs.). Ayrıntı Yayınları.
- Belge, M. (2009). *Edebiyat üstüne yazılar*. İletişim Yayınları.
- Berman, M. (2014). *Katı olan her şey buharlaşıyor* (Ü. Altuğ & B. Peker, Çev., 14. bs.). İletişim Yayınları.
- Canatak, A., & Doğan, M. (2022). Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* romanında antagonist figür. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 33-44. <https://doi.org/10.47130/bitlissos.1093436>
- Cüceloğlu, D. (1994). *İnsan ve davranış* (5. bs.). Remzi Kitabevi.
- Demirkürek, İ. (2012). Mikhaıl Bakhtin'in Dostoyevski okuması paralelinde Ahmet Hamdi Tanpınar ve *Huzur* romanına bakmak. *Folklor/Edebiyat*, 18(69), 195-206.
- Dostoyevski, F. M. (2020). *Yeraltından notlar* (N. Y. Taluy, Çev., 32. bs.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Dostoyevski, F. M. (2021). *Suç ve ceza* (S. Gürses, Çev., 26. bs.). Can Yayınları.
- Dostoyevski, F. M. (2021). *Ecinniler* (M. Beyhan, Çev., 14. bs.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Dostoyevski, F. M. (2021). *Karamazov kardeşler* (N. Y. Taluy, Çev., 28. bs.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Durkheim, E. (2013). *İntihar*. Pozitif Yayınları.
- Frankl, V. (2009). *İnsanın anlam arayışı* (3. bs.). Okyanus Yayınları.
- Geçtan, E. (1997). *Psikodinamik psikiyatri ve normalde davranışlar* (13. bs.). Remzi Kitabevi.
- Gide, A. (2005). *Dostoyevski* (S. Gül, Çev.). L&M Yayınları.
- Kaplan, M. (1998). *Bir şairin romanı Huzur*. Türk edebiyatı üzerine araştırmalar-2. Dergâh Yayınları.
- Kurt, K. (2020). Bizde roman'ı tamamlayan kötülük: *Huzur*'da Dostoyevski. *Yeni Türk Edebiyatı*, 22, 129-146.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü* (O. Akınhay & D. Kömürçü, Çev.). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Moran, B. (1981). *Edebiyat kuramları ve eleştiri*. Cem Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (2022). *Huzur* (32. bs.). Dergâh Yayınları.
- Yazgan, A. (2025). *Huzur* romanı üzerine sosyolojik bir analiz. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, 1, 196-219. <https://doi.org/10.55543/insan.1604957>